

El Diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans (2007): el tractament de la pronominalitat verbal

Imma Fradera
Olga Fullana
Pere Montalat
Carolina Santamaria
Institut d'Estudis Catalans

The aim of this paper is to explain the work that has been carried out in the Oficines Lexicogràfiques to regularize the treatment of verbal pronominality in the Diccionari de la llengua catalana of the Institut d'Estudis Catalans (DIEC) and to show the result that the second edition of this dictionary, published in April of 2007, reflects. It is well known that the DIEC is not a dictionary started from scratch, but it is based on the Diccionari general de la llengua catalana of Pompeu Fabra (DGLC). The first and second editions of the DIEC represent an updating of the DGLC, not only regarding nomenclature and definitions but also regarding the revision and the systematization of some lexicographic treatments, as in the case of the treatment of verbal pronominality. Our exposition is divided into five sections:

- *First, we will briefly present the treatment of verbal pronominality in the DGLC and in the first edition of the DIEC (DIEC1).*
- *Then, we are going to analyze which type of linguistic constructions are considered pronominal in these two dictionaries.*
- *After that, we are going to state the theoretical frame that allowed us to establish the bases on which the lexicographic criteria are built.*
- *Fourth, we are going to explain the lexicographic criterion that governs the treatment of verbal pronominality in the second edition of the DIEC (DIEC2) and some results of the application of this criterion will be shown.*
- *Finally, we will conclude our exposition by presenting the reach of this application.*

1. Introducció

El motiu d'aquesta comunicació és donar compte del treball que s'ha dut a terme a les Oficines Lexicogràfiques per regularitzar el tractament de la pronominalitat verbal en la segona edició del *Diccionari de la llengua catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans, publicada l'abril de 2007.

El *Diccionari de la llengua catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans no és una obra elaborada de cap i de nou, sinó que es basa en el *Diccionari general de la llengua catalana* de Pompeu Fabra de 1932 (DGLC, a partir d'ara). Les dues edicions del diccionari de l'Institut representen una actualització del DGLC, no només pel que fa a la nomenclatura i a les definicions, sinó també pel que fa a la revisió i a la sistematització del tractament lexicogràfic d'algunes informacions; aquest és el cas del tractament de la pronominalitat verbal.

Dividirem l'exposició en cinc apartats. En el primer, explicarem breument com és la representació lexicogràfica de la pronominalitat verbal en el DGLC i en la primera edició del diccionari de l'Institut, de 1995, (DIEC1, a partir d'ara). En el segon, analitzarem des del punt de vista lingüístic quins tipus de construccions es consideren pronominals en aquests diccionaris i com hi estan representats. En el tercer, exposarem el marc teòric sobre el qual es basteix el criteri lexicogràfic que regeix el tractament de la pronominalitat en la segona edició del diccionari de l'Institut (DIEC2, a partir d'ara). En el quart, presentarem aquest criteri lexicogràfic i en donarem algunes mostres d'aplicació. Finalment, en el darrer apartat, explicarem quin ha estat, en el DIEC2, l'abast de l'aplicació del criteri descrit.

2. La representació lexicogràfica de la pronominalitat verbal en el DGLC i en el DIEC1

El DGLC dóna informacions explícites i implícites relatives als verbs pronominals i al seu ús. Entre les informacions explícites, hi ha l'ús de diverses etiquetes gramaticals, tant a l'encapçalament dels articles —on trobem les abreviatures *v. pron.*, *v. tr.* (*i pron.*), *v. pron.* [*i tr.*] i *v. intr.* i *pron.*— com a l'encapçalament de les accepcions —on trobem les etiquetes *Pron.*, *Tr.* i *pron.*, *Pron.* i *intr.*, *Intr.* i *pron.*, *Pron.* (o *intr.*), *Pron.* (*i intr.*)—. Tanmateix, a la llista d'abreviatures del DGLC només apareixen com a codi de verb pronominal les abreviatures *v. pron.* / *Pron.*

Els usos reflexius i recíprocs, les alternances ergatives i els verbs pronominals de règim preposicional hi són tractats implícitament. Pel que fa als usos reflexius i recíprocs, el *Prefaci* a la primera edició del DGLC diu el següent:

Cal també advertir que, en els verbs, no s'ha cregut indispensable de consignar llur possible conjugació pronominal en aquells casos en què, sense canviar de significació, adopten aquesta conjugació pel sol fet de denotar-se amb ells una acció reflexa o recíproca [...].
Fabra (1932: 8).

Durant l'elaboració del DIEC1 es va estudiar el tractament donat en el DGLC als verbs pronominals i es va plantejar la conveniència d'indicar explícitament, mitjançant etiquetes gramaticals, el comportament sintàctic d'aquest tipus de verb. Els terminis establerts per a l'elaboració del diccionari no van permetre d'aplicar aquesta mesura d'una manera global i la tasca es va limitar, d'una banda, a sistematitzar les múltiples etiquetes gramaticals atorgades als verbs pronominals en el DGLC i, d'una altra, a introduir l'abreviatura *tr. pron.* en algunes de les accepcions pronominals que regeixen un complement directe. Així doncs, el DIEC1 codifica explícitament la pronominalitat mitjançant l'etiqueta gramatical *v. pron.*, seguint l'entrada, i les etiquetes *pron.* i *tr. pron.*, precedint les accepcions. No obstant això, en el DIEC1 no es va arribar a elaborar un criteri per al tractament global de la pronominalitat verbal.

3. Anàlisi lingüística de les construccions pronominals del DGLC i el DIEC1

El DGLC i el DIEC1 informen del comportament pronominal de molts verbs, especialment mitjançant exemples. Les frases següents són exemples extrets d'accepcions pronominals del DGLC.

- (1) La nena ja es vesteix sola (s. v. **vestir**)
- (2) Pentinar-se amb els dits (s. v. **pentinar**)
- (3) Les dues naus s'abordaren (s. v. **abordar**)
- (4) S'abraçaren cordialment (s. v. **abraçar**)
- (5) Torçar-se un braç, un peu (s. v. **torçar**)
- (6) La nova es va esbombar ràpidament (s. v. **esbombar**)
- (7) La cera s'ablaneix amb la calor (s. v. **ablanir**)
- (8) Els seus temors s'han dissipat (s. v. **dissipar**)
- (9) S'ha romput l'eix del volant (s. v. **rompre**)
- (10) S'ha trastocat (s. v. **trastocar**)
- (11) S'ha begut un litre de cervesa (s. v. **beure**)

- (12) Creure's tot el que diuen (s. v. **creure**)
- (13) Ell s'enfollí per amor d'aquella dona (s. v. **enfollir**)
- (14) No viurà gaire: es morirà aviat (s. v. **morir**)
- (15) Em vaig agenollar i li vaig demanar perdó (s. v. **agenollar-se**)
- (16) No va dignar-se a respondre (s. v. **dignar-se**)
- (17) Menjant un préssec s'ha empassat un pinyol (s. v. **empassar-se**)

Les construccions pronominals que il·lustren les frases anteriors són de diversa mena. L'anàlisi lingüística d'aquests exemples, i d'altres que es recullen en el DGLC i en el DIEC1, permet classificar les construccions pronominals que aquests diccionaris ofereixen d'acord amb la tipologia següent: construccions de pronom reflexiu o recíproc; construccions de datiu possessiu; construccions passives pronominals; construccions ergatives; construccions amb pronom intensificador, i construccions amb verbs pronominals purs.

Les construccions de pronom reflexiu o recíproc són aquelles en què el pronom té una funció sintàctica, és coreferent amb el subjecte i, per tant, pot variar de persona. El valor reflexiu o recíproc d'aquestes oracions es fa evident perquè admeten el reforç *a si mateix* (i variants), en el cas de la reflexivitat, o *l'un + Prep. + l'altre* o *mútuament*, etc., en el cas de la reciprocitat. Són exemples d'aquesta classe de construccions les frases d'(1) a (4).

Les construccions de datiu possessiu són oracions amb complement directe en les quals apareix un pronom feble datiu que no és exigit pel verb. El complement directe està constituït per noms que expressen una relació meronímica, és a dir, parts del cos o objectes personals i el pronom datiu expressa una relació de possessió amb allò que designa el complement directe. La frase (5) n'és un exemple.

En les construccions passives pronominals, el pronom no té funció sintàctica, bloqueja la presència d'un subjecte agent i no pot variar de persona. Aquestes construccions es formen a partir de verbs transitius i són oracions agentives a les quals s'ha suprimit l'agent, tot i que hi és implícit. Ho prova el fet de poder dur adverbis, com ara *intencionadament*, orientats a l'agent, i oracions finals en què l'infinitiu té com a subjecte l'agent implícit. L'element que fa de subjecte, i concorda amb el verb, en les construccions passives pronominals correspon al que fa de complement directe en les construccions transitives del mateix verb.¹ La frase de (6) és un exemple d'aquest tipus de construccions.

Les construccions ergatives són variants intransitives de construccions transitives. El pronom, tot i que concorda amb el subjecte, no té funció sintàctica i es considera un recurs morfològic per a marcar l'absència de l'element que fa de subjecte en la variant transitiva. Des d'un punt de vista semàntic, els verbs transitius que poden presentar aquesta alternança tenen com a subjecte un element que és la causa del procés denotat pel verb. En la variant intransitiva, el verb es pot interpretar com un procés intern que s'inicia espontàniament. Les construccions d'aquest tipus poden dur complements adverbials que reforcin aquesta idea de procés espontani, com ara *tot sol* (i variants), i, en canvi, no poden dur adverbis orientats a un agent implícit, contràriament al que passa amb les passives pronominals. Les frases de (7) a (10) són exemples d'aquestes construccions.

En les construccions amb pronom intensificador, el pronom concorda amb el subjecte, però no té una funció sintàctica específica. Les oracions d'(11) a (14) són exemples d'aquest tipus de

¹ En aquesta tipologia, deixem de banda altres estructures pronominals impersonals, atès que tant el DGLC com el DIEC1 no les recullen com a possibles variants pronominals de verbs i, per tant, no formen part del criteri elaborat per a revisar el tractament de la pronominalitat en aquests diccionaris.

construccions. Aquestes mateixes oracions poden tenir un correlat sense el pronom i en què el verb no canvia de significat. El correlat pronominal afegeix només un matis intensificador.

Finalment, les construccions amb verbs pronominals purs són aquelles formades amb verbs que no existeixen sense un pronom feble que concordi amb el subjecte. Es tracta de verbs inherentment pronominals i en podem distingir tres menes: els monoargumentals, com és el cas del verb de l'exemple (15), els que exigeixen també un complement de règim, com en la frase (16), i els que són compatibles amb un complement directe, el cas de (17).

En el DGLC, la majoria dels exemples d'(1) a (17) constitueixen una accepció encapçalada per l'etiqueta Pron. i no tenen cap altra informació; altres constitueixen un exemple d'una accepció pronominal que té definició. El DIEC1 hereta del DGLC molts d'aquests tractaments. Això pot fer pensar que aquests diccionaris no fan distincions a l'hora de mostrar el diversos tipus de pronominalitat descrita. Malgrat això, una anàlisi detallada evidencia que hi ha unes tendències, una certa sistematicitat en la manera d'incorporar-hi aquests tipus de construccions.

Les tendències detectades es poden resumir en cinc punts: 1) Els usos reflexius o recíprocs queden recollits dins d'una accepció transitiva o són una accepció independent constituïda per un exemple sense definició i encapçalada per l'etiqueta Pron. 2) La variant intransitiva de les alternances ergatives va precedida per l'etiqueta Pron. seguida bé d'una definició, bé d'un exemple o bé d'una definició i un exemple alhora. 3) En els verbs pronominals purs que poden regir una preposició, atès que el diccionari no formalitza aquest aspecte, es recorre als exemples per il·lustrar el complement de règim. 4) La naturalesa transitiva d'alguns verbs pronominals s'indica ocasionalment amb l'adjunció de parèntesis a l'argument de la definició que fa de complement directe del verb definit. 5) Finalment, hi ha un cert nombre de substantius deverbals que es corresponen amb noms d'acció els quals estan definits amb la perífrasi "Acció de V o de V-se" i malgrat que, de vegades, el verb V no té cap accepció pronominal, el deverbial ens assabenta de la possibilitat que té el primitiu verbal de conjugar-se pronominalment.

4. Marc teòric

Per tal de poder establir unes bases per al tractament lexicogràfic de la pronominalitat verbal, partim de la premissa que les construccions pronominals es poden classificar en dos grans tipus. El primer tipus acull un cert grup de construccions que són fruit de processos sintàctics regulars en la llengua i que no cal que el diccionari expliciti formalment. Denominem aquest tipus *pronominalitat regular*. El segon tipus agrupa construccions pronominals determinades per trets idiosincràtics de cada verb o determinades lèxicament i no regulades per la sintaxi. En la mesura que les construccions del segon grup no són predictibles en el sistema general de la llengua, el diccionari les ha d'explicitar. Atorguem el nom de *pronominalitat lèxica* a aquest tipus de pronominalitat.

Formen part del grup de construccions pronominals que el diccionari no ha de recollir formalment les oracions de pronom reflexiu o recíproc, les oracions de datiu possessiu i les oracions passives, malgrat que aquestes últimes puguin presentar certes restriccions atribuïbles a trets inherents als verbs. En canvi considerem que, les variants ergatives de verbs amb alternança transitiva-ergativa, les variants amb pronom intensificador i les oracions construïdes amb verbs pronominals purs constitueixen un grup de construccions pronominals que, tot i que en cada cas s'observen certs trets analitzables com a regularitats, són no previsible i, doncs, que el diccionari n'ha d'informar d'una manera sistemàtica.

5. El criteri lexicogràfic que regeix el tractament de la pronominalitat en el DIEC2

Sobre la base teòrica suara exposada, en el DIEC2 s'ha establert un criteri que regula quan i com s'ha de donar compte de la pronominalitat en el articles verbals del diccionari. Tot seguit s'explicita tots els aspectes que conformen aquest criteri i s'il·lustren amb exemples del DIEC2 en comparació amb el DIEC1 o amb el DGLC, quan escau. (Se subratlla la informació rellevant).

El criteri disposa una mesura inicial que distingeix el tractament que rep la pronominalitat regular del tractament de la pronominalitat lèxica.

5.1. Pronominalitat regular

La pronominalitat regular —les estructures reflexives, recíproques i de datiu possessiu— està representada per exemples en l'accepció transitiva corresponent, i no es presenta en una accepció a part.

DIEC1

vestir *v. tr.* Posar robes adaptades al cos (d'algú), per cobrir la seva nuesa, per resguardar-lo de la intempèrie. *Vestir una criatura. Està impedit, i l'han de vestir.* | *pron.* La nena ja es vesteix sola. Vestir-se de pressa. [...]

⇓

DIEC2

vestir *v. tr.* **1** *I* Posar robes adaptades al cos (d'algú), per cobrir la seva nuesa, per resguardar-lo de la intempèrie. *Vestir una criatura. Està impedit, i l'han de vestir.* La nena ja es vesteix sola. Vestir-se de pressa. [...]

DIEC1

abraçar *v. tr.* Cenyir amb els braços, estrènyer entre els braços. Abraçà sa muller. Abraçar la soca d'un arbre. Abraçar una columna. | *pron.* S'abraçaren cordialment. [...]

⇓

DIEC2

abraçar *v. tr.* **1** *I* Cenyir amb els braços, estrènyer entre els braços. Abraçà sa muller. Abraçar la soca d'un arbre. Abraçar una columna. S'abraçaren cordialment. [...]

5.2. Pronominalitat lèxica

La pronominalitat lèxica constitueix accepcions o subaccepcions, se n'explicita el comportament sintàctic i es mostra, quan escau, mitjançant exemples, les preposicions més usuals que regeixen els predicats pronominals.

Tenint en compte aquest plantejament inicial, els criteris específics emprats en el DIEC2 per al tractament de la pronominalitat lèxica en són els següents:

- S'indica de manera sistemàtica el caràcter transitiu, intransitiu o auxiliar de tots els verbs pronominals. El DIEC2 no considera la possibilitat de formalitzar lexicogràficament altres menes de propietats sintàctiques dels verbs, com ara el règim preposicional. Per això s'ha adoptat l'ús de les etiquetes *v. tr. pron.*, *v. intr. pron.*, si han de seguir l'entrada, i *tr. pron.*, *intr. pron.* i *aux. pron.* per precedir les accepcions.

DIEC1

resclosir-se *v. pron.* Alguna cosa, alterar-se lleugerament per falta de ventilació; agafar olor de resclosit.

⇓

DIEC2

resclosir-se *v. intr. pron.* *1* Alguna cosa, alterar-se lleugerament per falta de ventilació. *intr. pron.* *2* Agafar olor de resclosit. *Aquest armari es resclosirà si el tens tan tancat.*

DGLC i DIEC1

empescar-se *v. pron.* Inventar, forjar, (un projecte, una excusa, una cosa a endevinar, una mentida, etc.). *Totes se les empesca!*

↓

DIEC2

empescar-se *v. tr. pron.* Inventar, forjar, (un projecte, una excusa, una cosa a endevinar, una mentida, etc.). S'havien empescat unes cobles contra el governador. Totes se les empesca! El poble s'empescarà que has portat la pesta.

DGLC

posar *v. tr. i intr.* [...] *Pron.* [...] || Denotant el començament d'una acció. *Posar-se a treballar. Posar-se a plorar. Posar-se a ploure.*

↓

DIEC2

posar *v. tr.* [...] *aux. pron.* 5 Davant d'infinitiu introduït per la preposició *a*, començar a fer, a esdevenir-se, allò que indica aquell infinitiu. *Posar-se a treballar. Posar-se a plorar. Posar-se a ploure.*

- En el cas dels verbs pronominals de règim preposicional, s'ofereixen exemples per a les preposicions més usuals que regeix el verb, ordenats segons la freqüència d'ús que es documenta en el Corpus Textual de la Llengua Catalana per a cada construcció.

DIEC1

abalançar-se *v. pron.* Tirar el cos endavant recolzant-lo sobre un objecte de manera que faci balança, que estigui a punt de fer la balançada; abocar-se excessivament. || Fer l'acció de llançar-se contra algú.

↓

DIEC2

abalançar-se *v. intr. pron.* 1 Tirar el cos endavant recolzant-lo sobre un objecte de manera que faci balança, que estigui a punt de fer la balançada. *Abalançar-se al balcó, a la barana.* *intr. pron.* 2 Fer l'acció de llançar-se contra algú. *Abalançar-se sobre el contrincant. Va abalançar-se cap a ell amb tanta força que van anar tots dos a terra.*

DIEC1

complaure [quant a la flexió, com plaure] *v. tr.* Plaure (a algú) assentint als seus gustos, als seus desitjos, etc. *Vull complaure'l en tot. Ho faig tot per complaure'ls.* || *pron.* Trobar en alguna cosa una completa satisfacció. *Ens complaem a anunciar-vos que ens ha nascut un segon fill. És un home que es complau en el seu error. S'ha complagut a anar arrencant totes les banderetes.*

↓

DIEC2

complaure [quant a la flexió, com plaure] *v. tr.* 1 Agradar (a algú) assentint als seus gustos, als seus desitjos, etc. *Vull complaure'l en tot. Ho faig tot per complaure'ls.* *intr. pron.* 2 Trobar en alguna cosa una completa satisfacció. *És un home que es complau en el seu error. Es complaurà d'un regreïament tan afectuós. S'ha complagut a anar arrencant totes les banderetes. L'aprenent es complau d'amuntegar els blocs de pedra picada. L'adolescent es complaïa amb la companyia de les noies.*

- S'inclou una accepció transitiva no pronominal en els verbs que en el DIEC1 estan categoritzats com a *v. pron.* i són susceptibles d'ésser variants intransitives d'una alternança ergativa, sempre que el Corpus Textual de la Llengua Catalana mostri que l'ús transitiu té una freqüència superior a l'ús pronominal.

DIEC1

arnar-se *v. pron.* La roba, fer-se malbé per l'acció destructora de les arnes.

⇓

DIEC2

arnar *v. tr.* 1 Les arnes, fer malbé (una peça de roba, una estora, etc.). *Les larves d'aquestes papallones arnen la roba.* 2 intr. pron. La roba, una estora, etc., fer-se malbé per l'acció destructora de les arnes. *Cada diumenge treia el frac de l'armari perquè no s'arnés.*

DIEC1

enrojolar-se *v. pron.* Tornar-se vermell, ruboritzar-se.

⇓

DIEC2

enrojolar *v. tr.* 1 Un sentiment o una emoció, fer enrogir (algú). *La llàstima d'ella mateixa l'enrojolà.* 2 intr. pron. Algú, enrogir-se per vergonya, còlera o algun altre sentiment o emoció. *S'enrojola de satisfacció.* 3 intr. *La marqueseta ha enrojolat i ha somrigut.*

- Les variants pronominals ergatives d'un verb transitiu constitueixen una subaccepció pronominal que depèn de l'accepció transitiva corresponent i que pot contenir una definició i un exemple o només un exemple.

DIEC1

fragmentar *v. tr.* Dividir en fragments, rompre la unitat (d'una cosa).

⇓

DIEC2

fragmentar *v. tr.* 1 Dividir en fragments, rompre la unitat (d'una cosa). 2 intr. pron. *Les roques es fragmenten per l'acció del glaç.*

DIEC1

humanitzar *v. tr.* Fer humà; portar a l'abast de l'home. || *pron.* Esdevenir humà, fer-se home. || Transformar (un paisatge o un ecosistema) mitjançant la humanització.

⇓

DIEC2

humanitzar *v. tr.* 1 Fer humà. 1 2 intr. pron. *Esdevenir humà. El seu caràcter despietat es va humanitzar amb el temps.* tr. 2 1 Portar a l'abast de l'ésser humà. 2 2 L'acció humana, alterar (un paisatge o un ecosistema), especialment degradant-lo.

- Les estructures en què el pronom té una funció intensificadora formen una subaccepció que conté exemples per tota informació.

DIEC1

calar v. tr. [...] | pron. Engolir. Tot el menjar que li han tret, se l'ha calat. [...]

⇓

DIEC2

calar v. tr. [...] **6 2** Menjar! **1 1**. Cala mongetes amb ceba cada dia. Mira aquest noi com cala! **6 3** tr. pron. Tot el menjar que li han tret, se l'ha calat. [...]

DIEC1

engolir v. tr. Fer-se passar (quelcom que s'ingereix) de la boca a l'esòfag. *Ell engoleix la vianda sense mastegar-la. Se m'ha fet una bola de pasta a la boca que no puc engolir.* || FIG. Un abisme, un corrent, etc., fer desaparèixer sobtosament en el seu si. *Centenars de naus engolides pel mar.*

⇓

DIEC2

engolir v. tr. **1 1** Empassar-se **1 1**. Ell engoleix la vianda sense mastegar-la. Se m'ha fet una bola de pasta a la boca que no puc engolir. **1 2** tr. pron. Els ocells de rapinya s'engoleixen la presa amb ossos i pell. tr. **2 1** Un abisme, un corrent, etc., fer desaparèixer sobtosament en el seu si. **2 2** tr. pron. El mar s'engolí centenars de naus.

- Les estructures pronominals que no formen part d'una alternança es tracten com a estructures pronominals pures i constitueixen, doncs, una accepció independent.

DIEC1

multiplicar v. tr. Fer créixer en nombre, fer més nombrós. *Així multiplicareu els guanys.* | pron. *Ara, s'han multiplicat les probabilitats. Creixeu i multipliqueu-vos.* | Algú, fer la feina de molts, estar en tot, etc. [...]

⇓

DIEC2

multiplicar v. tr. **1 1** Fer créixer en nombre. *Així multiplicareu els guanys.* **1 2** intr. pron. Créixer en nombre. *Ara, s'han multiplicat les probabilitats. Creixeu i multipliqueu-vos.* intr. pron. **2** Algú, fer la feina de molts, estar en tot, etc. *Aquesta dona es multiplica per poder dur la casa, anar a treballar i tenir cura dels fills.* [...]

- Es desestimen, per il·lustrar un ús pronominal, els exemples en què el complement de règim preposicional és una oració completiva introduïda per *que* i els que contenen el verb en participi.

DIEC1

agrumollar-se v. pron. Un líquid, una substància pulverulenta, formar grumolls. *La llet s'ha agrumollat. Sèmola agrumollada. Pols agrumollada per la rosada.*

⇓

DIEC2

agrumollar v. tr. [...] 2 intr. pron. Un líquid, una substància pulverulenta, formar grumolls. La llet s'ha agrumollat. Heu de tenir cura que la sèmola no s'agafi ni s'agrumolli. La pols s'agrumollà per la rosada.

6. Abast de l'aplicació del criteri i conclusions

L'elaboració del DIEC2 ha comportat l'establiment d'alguns criteris lexicogràfics i l'aplicació d'aquests criteris en el text del DIEC1. Tanmateix, a l'hora d'aplicar-los ha calgut determinar quins eren els límits del treball que es podia assumir en aquesta edició del diccionari.

Pel que fa al tractament de la pronominalitat, l'abast del treball s'ha limitat a la revisió sistemàtica de tots els verbs i les accepcions verbals que en el DIEC1 anaven acompanyats de les etiquetes *v. pron.* o *pron.* Aquesta restricció implica que alguns verbs susceptibles d'ésser objecte d'aquesta anàlisi n'hagin quedat exclosos i, doncs, que el seu tractament hagi quedat ajornat. En aquest sentit, cal assenyalar que els verbs que en el DGLC i en DIEC1 només duen l'etiqueta de verb transitiu (*v. tr.*) no formen part de l'àmbit de l'aplicació del criteri i només puntualment s'ha comprovat si alguns d'ells poden tenir una alternança ergativa.

Concloem que el criteri que acabem d'exposar millora clarament la manera de mostrar la pronominalitat verbal en el diccionari de l'Institut, malgrat les limitacions que suposa partir de l'estructura establerta per un diccionari tradicional i respectar-ne la seva essència. La importància del criteri del tractament de la pronominalitat verbal rau en el fet que regularitza la caracterització sintàctica d'aquests verbs. De retruc, l'especificació del comportament sintàctic contribueix a la comprensió de les propietats semàntiques de la peça lèxica.

No se'ns escapa que el criteri podria aprofundir en alguns aspectes, com ara la caracterització dels diversos tipus de pronominalitat, la formalització de règims preposicionals o l'ampliació de les fonts de referència per als exemples. Tanmateix, el camí iniciat és un bon punt de partida per a futurs projectes lexicogràfics.

Referències bibliogràfiques

- Bartra Kaufmann, A. (2002). “La passiva i les construccions que s’hi relacionen”. Dins Solà, J.; Lloret, M. R.; Marcaró, J., Pérez Saldanya, M. (dir.). *Gramàtica del català contemporani*. Barcelona: Empúries. Vol. 2. 2111-2179.
- Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana* [en línia]. Barcelona: Institut d’Estudis Catalans. <http://ctilc.iec.cat/> [Consulta: 30 de març de 2008].
- Institut d’Estudis Catalans (1995). *Diccionari de la llengua catalana*. [1a edició]. Barcelona: Edicions 3 i 4; Edicions 62; Editorial Moll; Enciclopèdia Catalana; Publicacions de l’Abadia de Montserrat.
- Institut d’Estudis Catalans (2007). *Diccionari de la llengua catalana*. [2a edició]. Barcelona: Edicions 62; Enciclopèdia Catalana.
- Fabra, P. (1932). *Diccionari general de la llengua catalana*. Barcelona: Llibreria Catalonia.
- Gómez Torrego. L. (1992). *Valores gramaticales de “se”*. Madrid: Arco Libros.
- Gràcia i Solé. Ll. (1989). *Els verbs ergatius en català*. Maó: Institut Menorquí d’Estudis.
- Levin, B. (1993). *English verb classes and alternations: a preliminary investigation*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Rosselló, J. (2002). “El SV, I: Verb i arguments verbals”. Dins Solà, J.; Lloret, M. R.; Marcaró, J.; Pérez Saldanya, M. (dir.). *Gramàtica del català contemporani*. Barcelona: Empúries. Vol. 2. 1853-1949.